

Direktoratet for mineralforvaltning
med Bergmesteren for Svalbard

Engerdal kommune
Engerdalsveien 1794
2440 ENGERDAL

Dato: 27.03.2023
Vår ref: 23/00572-2
Deres ref: 2022/482

Uttalelse til varsel om oppstart av planarbeid og høring av planprogram for kommuneplanens arealdel for Engerdal kommune

POST- OG BESØKSADRESSE

Ladebekken 50
7066 Trondheim

TELEFON + 47 73 90 46 00

E-POST post@dirmin.no

WEB www.dirmin.no

GIRO 7694.05.05883

SWIFT DNBANOKK

IBAN NO5376940505883

ORG.NR. NO 974 760 282

SVALBARDKONTOR

TELEFON +47 79 02 12 92

Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF) viser til ovennevnte sak, datert 16. februar 2023.

DMF er statens sentrale fagmyndighet ved forvaltning og utnyttning av mineralske ressurser. DMF skal bidra til økt verdiskaping gjennom å legge til rette for en langsiktig ressurstilgang basert på en forsvarlig og bærekraftig utvinning og bearbeiding av mineraler. Vi forvalter lov om erverv og utvinning av mineralske ressurser (mineralloven), og har i tillegg som sektormyndighet et særlig ansvar for at mineralressurser blir ivaretatt i saker etter plan- og bygningsloven.

Om planen

Engerdal kommune skal revidere kommuneplanens arealdel, slik at denne danner et oppdatert og godt grunnlag for forvaltning og utvikling av arealer i kommunen.

I kommuneplanens samfunnsdel har kommunen som overordnet målsetting å øke kommunens bostedsattraktivitet. En revisjon av arealdelen vil gjenspeile denne målsettingen.

I planarbeidet skal det også legges vekt på:

- Føringer i FNs bærekraftsmål; jamfør planstrategi
- Å legge kunnskap om folkehelse til grunn for planlegginga
- Å balansere utbyggingsinteresser opp mot hensyn som biologisk mangfold,
- naturressurser, landskapskvaliteter, kulturmiljø og verdensarv.
- Å ta hensyn til klimaendringer, med et villere og våtere klima.

Uttalelse fra DMF

Mineralske ressurser er ikke-fornybare naturressurser som kun kan tas ut der de naturlig forekommer. I Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging 2019-2023, står det at *Fylkeskommunene og kommunene sikrer viktige mineralforekomster i sine planer og avveier utvinning mot miljøhensyn og andre samfunnsinteresser. Tilgangen til, og lagring av, byggeråstoffer ses i et regionalt perspektiv.*

Sentrale mål i mineralforvaltningen er å sikre tilgangen til mineralressursene i framtida og å hindre at viktige forekomster gjøres utilgjengelig for kommende generasjoner. Det er derfor viktig at det i planarbeidet konkret blir vurdert hvordan arealbruken i Engerdal kommune kan få betydning for mineralske forekomster og masseuttak, og hvordan kommunen skal forvalte de ulike mineralske ressursene. Ifølge Norges geologiske undersøkelse (NGU) sine ressursdatabaser er det 30 registrerte forekomster sand- og grus¹ og ingen registrerte forekomster av malm-, industri- og natursteinsmineraler² i Engerdal.

Det er store lokale og regionale forskjeller i tilgang til mineralske ressurser. Behovet for mineralske ressurser kan samtidig knyttes til alt fra lokal byggeaktivitet til storskala gruvedrift mot et globalt marked. Det kan være næringsinteresser knyttet til utnyttelsen av mineralske ressurser, både direkte ved det enkelte masseuttak og indirekte i ved ulike typer industriell videreføring av ressursene.

Tilgang på byggeråstoffer er viktig for å kunne realisere planlagte utbyggingstiltak. Engerdal har, ifølge DMFs levetidskart³ og ressursregnskap⁴ for byggeråstoff, lang levetid på sine masseuttak. Under punkt 4.7 i planprogrammet står det at kommunen skal vurdere status og behov for nye områder for råstoffutvinning i planarbeidet, og har listet opp kriterier for vurdering av ny områder. DMF mener kriteriene kan gi et godt grunnlag for å vurdere eventuelle nye uttaksområder.

Arealbruk for mineralske forekomster og masseuttak

DMF har gått igjennom hvordan kjente uttak i vårt uttaksregister⁵, er avsatt i gjeldene kommuneplan:

Djupedalen masseuttak og *Drevsjømoen masseuttak* er vist med detaljeringssone hvor reguleringsplan fortsatt skal gjelde. Uttakene har konsesjon etter mineralloven.

Elgå grustak er avsatt til nåværende råstoffutvinning og vist med sikringssone H190 for viktig grusressurs. Uttaket er registrert som meldepliktig i DMF sitt uttaksregister.

Fonnåkrøken massetak er avsatt til framtidig råstoffutvinning og vist med sikringssone H190 for viktig grusressurs. Uttaket har konsesjon etter mineralloven.

Snerta nord er avsatt til nåværende råstoffutvinning og er vist med sikringssone H190 for viktig grusressurs. Uttaket er registrert som meldepliktig i DMF sitt uttaksregister.

Ulvåmoen massetak er vist til delvis framtidig og nåværende råstoffutvinning, i tillegg til sikringssone H190 for viktig grusressurs. Uttaket har konsesjon etter mineralloven.

Stor-Gyltingen/ Jyltingsbrenna er vist med sikringssone H190 for viktig grusressurs.

Området like nord for registrering er avsatt til nåværende råstoffutvinning. DMF er ikke kjent med driftsstatus.

¹ Grus- og pukkdatabasen (NGU):

https://aps.ngu.no/pls/oradb/grus_GP_Oppslag_KS.Alle_fkom_komm?p_kommunenr=3425

² Mineralressursdatabasen (NGU): https://aps.ngu.no/pls/oradb/minres_Mi_list_fkom_ks.Alle_fkom?p_kommunenr=3425R&p_sprak=N

³ Levetidskart for byggeråstoff: <https://dirmin.no/tema/ressursforvaltning/levetidskart-byggerastoff-i-kommunen>

⁴ DMFs ressursregnskap for byggeråstoff: <https://dirmin.no/tema/ressursforvaltning/dmfs-ressursregnskap-byggerastoff>

⁵ DMFs kartinnsyn: <https://minit.dirmin.no/kart/>

Områder der det skal drives masseuttak i planperioden bør avsettes til *nåværende råstoffutvinning* i plankartet. Områder der det er planlagt masseuttak som ikke er påbegynt, eller områder for utvidelse av eksisterende masseuttak, bør avsettes til *framtidig råstoffutvinning* og vises i plankartet med ytre grenser for framtidig uttak⁶. Arealdelen skal bidra til å sikre en langsiktig og forsvarlig forvaltning av ressursene. Der kommunen tillater uttak er arealdelen viktig for å sikre forutsigbare rammer for driften og for å unngå arealkonflikter mot nærliggende arealer. Kommunen bør vurdere å ta ut arealer der det ikke lenger er aktuelt å drive uttak.

Hensynssoner

Om hensynssoner, under punkt 4.9.6 i planprogrammet, går det frem av det er angitt sikringssoner for grusressurser med «*bestemmelser som sier at grusressursen skal vurderes spesielt ved tiltak innenfor sonene, og at det ikke er ønskelig at ressursene hindres utnyttet med tiltak som binder opp arealbruken til andre formål.*» Dette bidrar til at det ikke foretas utbygging eller tiltak som kan vanskeliggjøre senere utvinning av mineralske ressurser. Det kan også settes hensynsone på arealer omkring eksisterende masseuttak der det ikke er registrert en mineralforekomst for å muliggjøre utvidelse av uttak og unngå konflikt med andre arealinteresser.

DMF registrerer at kommunen har brukt sikringssone H190 for viktige grusressurser. Vi anbefaler at hensynssone H590 brukes, jf. plan- og bygningsloven §11-8 c) og Kommunal- og distriktsdepartementets veileder om kommuneplanens arealdel⁶.

Konsekvensutredning

I arbeidet med arealdelen må kommunen identifisere vesentlige virkninger av forslag til endret arealbruk på viktige mineralressurser, jf. Forskrift om konsekvensutredninger § 21. Under punkt 5.1.2. om utredningstemaer i konsekvensutredningen, står det at påvirkningen på forekomster av grus, pukke og mineraler skal vurderes under tema naturressurser.

Grus- og pukkedatabasen og mineralressursdatabasen fra NGU og DMF sitt kartgrunnlag må legges til grunn for utredning av arealinnspill. Datasett med forekomstene kan lastes ned fra GeoNorges kartkatalog⁷. DMF og NGUs datasett distribueres også som WMS-tjenester, og kan legges direkte inn i kommunens egen kartløsning.

Alle nye områder som kommer i nærheten av, eller i berøring med, mineralske forekomster, prospekter eller masseuttak, bør vurderes om de gjør ressurser utilgjengelige for framtida. For masseuttak spesielt bør kommunen også vurdere om endret arealbruk berører potensielle utvidelsesområder. Det er viktig at kommunen tar med i vurderingen at ressurser som ikke nødvendigvis er vurdert som viktige i nærmeste planperiode, kan bli viktigere i framtida. Dersom kommunen går inn for arealbruk som beslaglegger områder med ressurser, bør kommunen i tillegg vurdere om det finnes relevante avbøtende tiltak.

Bestemmelser i arealdelen

I utformingen av bestemmelsene til ny arealdel bør kommunen vurdere:

⁶ Veileder kommuneplanens arealdel (KDD): <https://www.regjeringen.no/contentassets/135bf8fa9f264d7b86700a7711863578/no/pdfs/h-2481-b-kommuneplanens-arealdel.pdf>

⁷ GeoNorges kartkatalog: <https://kartkatalog.geonorge.no/>

- Krav om reguleringsplan for nye, og utvidelse av masseuttak. Reguleringen bør ivareta utredning av landskapsvirkninger, avbøtende tiltak underveis i drift av masseuttak og ønsket etterbruk. Uttaksdybde og -volum bør kun fastsettes gjennom reguleringsplan dersom gode grunner tilsier dette.
- Krav om massehåndteringsplan for planer eller tiltak som genererer overskuddsmasser
- Krav om å undersøke om nye byggetiltak påvirker registrerte mineralforekomster.

DMF minner om at ethvert uttak av mineralske forekomster omfattes i utgangspunktet av mineralloven, uavhengig av størrelsen på uttaket. For samlet uttak på mer enn 10 000 m³ kreves driftskonsesjon fra DMF før uttaket kan starte opp, og for uttak over 500 m³ gjelder meldeplikt.

Klima- og miljøperspektiv

I planarbeidet skal det legges vekt på føringer i FNs bærekraftsmål. God og langsiktig planlegging kan resultere i mer effektiv og klimavennlig utvinning av mineralske ressurser. På et generelt grunnlag anbefaler DMF at det blir lagt opp til kortest mulige distanser for transport av byggeråstoff. Dette er i tråd med de nasjonale forventningene og er gunstig blant annet for klima-, økonomi- og trafikksikkerhet. I denne sammenhengen viser vi til mineralstatistikk som er tilgjengelig på våre nettsider.⁸ Kapittel om klima og miljø er særlig relevant.

I tillegg er det viktig at mineralske masser av god kvalitet gjenvinnes som byggeråstoffer, der dette er mulig. Dette kan redusere presset på grus- og pukkressurser og behovet for transport av masser. En helhetlig vurdering av massehåndtering i plansammenheng kan være et nyttig virkemiddel for å avklare dette.

For nærmere informasjon om mineralloven med tilhørende forskrifter, se hjemmesiden vår på www.dirmin.no. Her finner du også vår digitale kartløsning, som er et nyttig verktøy for oppdatert informasjon om mineraluttak, bergrettigheter m.m., supplert med relevante kartdata fra andre etater.

Vennlig hilsen

Dragana Beric Skjøstad
seksjonsleder

Arita Eline Stene
rådgiver

Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer.
Saksbehandler: Arita Eline Stene

⁸ DMF – harde fakta om mineralnæringen 2020: https://dirmin.no/sites/default/files/hf20-rapport_web_print.pdf

Mottakere:

Engerdal kommune

Engerdalsveien 1794

2440 ENGERDAL